

Nepodpisani se dopisi ne tiskaju. Pripisana se vijest tiskaju po 5 vrh. svaki redak. Oglasi od 5 redaka stoje 60 nr., za svaki redak više 5 nr.; ili u slučaju opetovanja uz pogodbe sa upravom. Novci se šalju poštom naplatnicom (sa sigurno postalo) na administraciju „Naša Sloga“ ime, prezime i naj. bliža pošta valja točno označiti.

Komna list nedodje na vrijeme, očka to javi odpravničiva u otvorenu pismu, za koje se ne plaća poštarina, ako se izvama napiso: „Reklamacija“.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Slogom rastu male stvari, a na loga sve pakvari. Nar. Pos.

Izaci svakog četvrtka na ark.

Dopisi se nevracaju ako se i ne tiskaju.

Nebijelgovski listovi se neprimaju. Predplata s poštarinom stoji 6 for., za setjake 3 for. na godinu. Razmjerno for. 2/3 i 1 za pol godine. Izvan carevina više poštarina.

Na malo jedan broj 3 novč.

Uredništvo administracije naša sloga u Via Carolina br. 25

Kakovi da budu naši zastupnici?

U zadnjem broju, govoreći o izboru zastupnika u carevinsko vijeće, kazali smo, koji su pravi prijatelji naroda, koji ga imaju u ovo važno doba učiti i voditi i koje on ima u svemu slušati hoće li, da izbori izpadu po želji svih nas na korist i spas Hrvata i Slovenaca Istre. Ali ako su pravi prijatelji hrvatskoga i slovenskoga naroda u Istri samo oni, koji govore njegovim jezikom, koji se tim jezikom diče, koji taj jezik ljube i zagovaraju, gdje god njim se zato prilika pruži, po čemu ćemo suditi naše kandidate, dotično zastupnike u carevinskom vijeću?

Po našem sudu moraju imati rečeni muževi sličela svojstva, ako žele, da budu narodu od koristi i ako hoće zdušno vršiti tešku zastupničku dužnost. Naši zastupnici moraju biti dobri kršćani jer je — Bogu hvala — naš narod u Istri dušom i tielom odan našoj sv. vjeri i ujezinim zakonom. Nam Istranom hoće se zastupnika naše vjere.* Neka govora pišu laži-liberalci što i kako hoće, svako javno djelovanje mora se temeljiti na moralici, koju propovijeda jedino naša vjera. Gdje nema religioznog temelja, gdje nevlada ono uzvišeno načelo: ne čini drugomu u. što nebiš hoto, da on tebi učini i obratno, taj nema govora o napredku, o ravnopravnosti niti o slobodi.

Bog je stvorio sve narode, da jedan uz drugoga u miru, ljubavi i slogi žive, upošto pako, da jedan gospodari a drugi da robuju.

* Kad je jednom prilikom neki naš čovjek iz puka preporučio svomu zastupniku pok. biskupu Dobriću, da se zamisli za neku stvar, prigovorio mu drug ovako: „A kune, ča mušič našega pravstivoga, ter on je čovik našo vire. Op. ur.“

PODLISTAK.

Crtica o seoskom kaptolu u Belom (na Cresu).

(B. -)

Napoleon dakle, odtjgnuv Austriji neke zemlje, stvorio od Kranjske, primorske Hrvatske do Save, od Dalmacije i Istre kraljevstvo Iliriju i tad prepodri Dalmaciju. Vladao je samo 7 godina ovim našim stranami od 1808—1815., a mnogo toga obnovao, što je zemlju baš preobrazilo. Trgovinu učini slobodnom, gradovom povratila stara prava bez umišljenih plemićkih povlastica, zemlju razišli u kotare sa sielom u Krku, Zadru, Spljetu i Kotoru, a utemelji toliko srednjih škola, med kojimi gimnaziju i u Krku. Da jih ove zemlje niti sada više neimaju. Riječju, Dalmacija iza tristoletnog robovanja benedekćkoj republici, oživi, odahne, probudi se. Žalibože francuska vlada osnova svoju zgradu na slabom temelju. Usta proti crkvenim naredbama, pokrade crkve, samostanom zaprijeti, crkvi oduze nadzor obuke itd. Tako s jedne strane htjede usrediti našu zemlju, a druge strane moralno upropasti. S toga francuska vladavina za malo potraja, već u korenu uvahne, te je 1815. iza Napoleona poraza na lipkkih poljanah nestala. Naše se strane opet Austriji priključe. Ipak je francuska prisutnost sa svojom

Pravi zastupnik naroda tražiti će svimi silami, da mu izvijuje sve one pravice, koje ga po božjih i ljudskih zakonih idu. On će uložiti sve svoje sile, da bude ravan i ravnopravan sa svimi drugim narodi il plemeni u istoj državi.

Novovieki liberalizam propovijeda doduše jednakost i ravnopravnost svih naroda, al to je samo varka, to je prosta himba. Ti propovjednici liberalizma nepoznaju Boga ni njegovih nauka, pak dočim su njim puna usta o liberalizmu, u duši su najveći nasilnici, najokrutniji tirani. Oni poznaju doduše liberalizam, ali samo za sebe. Jedino oni su tobož pozvani, da riješe i oslobode narode od tmine i nadržajstva, a u istinu neida za drugim, već za tim, da oni gospoduju a drugi da njim robuju. Takovoga liberalizma očuvao nas Bog, a u tom smislu liberalni zastupnici ne smiju biti naši. Naši narodni protivnici u Istri udariti će opet u svoje laži-liberalne bubnjeve preporučujući sve same liberalce i naprednjake za zastupnike, nu takovim nemože i nesmije nijedan protivnik lažiliberalizma dati svoga glasa.

Naši zastupnici moraju nadalje biti pravi prijatelji naroda t. j. sinovi onoga naroda, kojega kaže i žele dostojno zastupati. Hrvate i Slovence Istre mogu valjano zastupati jedino Hrvati il Slovenci Istrani.

Tko nečuti narodno, tko negovori hrvatski il slovenski, tko neljubi toga jezika iz puna srca, tko nije pripravan sve poduzeti, da tomu jeziku pribavi onu valjanost u javnom životu, koja ga ide po broju pučanstva i po obstojećih državnih temeljnih zakonih, taj nije prijatelj našega naroda, taj nemože i nesmije biti njegovim zastupnikom. Talijane neka zastupa Ta-

prevratnom vladom imala, kako i svako zlo, svojih dobrih posljedica. Narod se uvjerio o koristi škola, a svećenstvu trebalo prema duhu vremena više nasobrazbe. U tu svrhu trebalo većih žetva, trebalo u škole, na nauke izvan doma, trebalo trošiti, tko je želio postati svećenikom. Kad toga počelo nestajati popova u obće, a glagoljaca poimence. Od svećenika tražila se viša nasobrazba, više nauka i znanja, da bude mogao odgovarati svom uzvišenom zvanju. Stari glagoljaci umirali, novi se neredili, dok nisu napokon i prestali.

U Belom, kako se reklo, bivalo je od 4—6 članova. Tako godine 1790. nalazimo plovana Dinka Arničevića i tri kapelana: Popa Frana Frankulina, popa Mičovića Pajalića i popa Pavla Sršića; četvorica bila još i godine 1811.: plovani Arničević, Frankulin, Brusni i Carević, a od te godine ostala tri člana do godine 1826. premda je umro 1823. plovani pop Dinko Arničević, a 1811. pop Paval Sršić, jer jih je zamjenjio pop Mate Arničević. Od godino 1826. pako uspred spao je broj beljaskih svećenika na samu dvojicu t. j. na plovana i kapelana. Tako bismo mogli kazati, da je u Belom seoski kaptol prestao faktično godine 1826. Nego službeno bi ukinut dvie godine kasnije, naime 11. decembra 1828. br. 28297, odlukom dvorake kancelarije u Beču.

Njegov naslov čuvao se i nadalje, al pod tim imenom razumijeva se samo kaptulsko imanje, a ne svećenički zbor. Se-

lijani, Hrvate i Slovence Hrvat ili Slovenac.

Naši zastupnici moraju biti nadalje neodvisni i poštvojni muževi. U današnjih težkih okolnostih, gdje se traži od zastupnika naroda, dopuna muža, takovim nemože biti onaj, koji imade hiljadu obzira napram gore il dole. Kad se radi o načelu, o životnom pitanju naroda, o njegovoj časti i poštenju, tada nesmije zastupnik imati obzira napram nikomu. On mora svoju osobu zapostaviti svojim dužnostim, za njega neima drugog obzira do onog svojih birača. Pravi zastupnik naroda neće se prestrašiti bile kakve zaprieke, bilo kakvog nasilja, nadošlo ono bud s koje strane. On će stupati ozbiljno, triezno i odlučno onom stazom, koja mu se čini, da vodi k spasu njegova naroda, negledajući li to po volji silnikom il nije, nit plašeći se ikakve žrtve.

Naši zastupnici moraju napokon biti mudre glave i dobri govornici. U carevinskom vijeću sjedi oviet austrijskih naroda. Tuj su sakupljeni prvaci svih plemena iz svih stališa.

Svaki narod nastoji poslati kruni na savjet svoje ponajbolje sinove, koji znadu i mogu učeno, triezno i odlučno govoriti i razpravljati na korist države i svojih birača. Zastupnici, koji kod razpravah na sve tudje predloge niemo kimaju, il koji kod svega toga mudro šute, nevrše svoje dužnosti. Oni su na škodu strankama a na sramotu biračem. Takove zastupnike slala je većinom do sada u Beč talijanska stranka iz Istre. Ona će po svoj prilici i u budućnosti predložiti za zastupnike takove mužve. Talijani nekt ih biraju slobodno, nu Hrvati i Slovenci nemogu i nesmiju ih birati. Nam se hoće za zastupnika kakove preporuča sv. Otac i svi uvidjavniji biskupi: dobrih

matizam krčke biskupije pisao je sve do godine 1883., da seoski kaptol obstoji po starij plovanih na otoku Krku, dočim ga u Belom neapominjao. Od god. 1884. pako nigdje se neveli, da kaptol seoski obstoji, nego da je jednog bio (olim cum capitulo rurali curato), a pokie se sastavljala šematizma upozorilo, da je i ovdje bitisao, to se od godine 1888. u našem sada baš krasno uređenom šematizmu piše, da je seoski kaptul i u Belom nekog bio. Osim dohodka, il recimo novčane naknade, ukinito crkvene desetine, uručnala je žalibože vlada svećenikom u plaću i dohodke bivšeg kaptula, te jih podiella na pol. U starijih fasijah čita se još tomu dohodku naslov „dohodak kapitulski“, dočim u novoj fasiji, kojom bi uređjena plaća plovani i kapelani beljaskomu u smislu zakona 19./4. 1885., dolazi pod imenom „mjestnog dohodka“. Reklo se je, da jih je vlada žalibože uručnala svećenikom u njihov zakonitu plaću zato, jer ih c. kr. vlada nije odštetila nit najmanjom svotom za ovrzavanje pridruženih tereta, t. j. za štanje vječnih sv. misa, koje plovani i kapelan za pokojne dobrotvore besplatno izgovaraju. Vlada je ukinita 1. maja 1825. desetinu u uravi, al kasnije doznačila ju je svećenikom a naknadno sv. očetelj, plovani i kapelan u ovom mjestu na dva jednaka dieć.

Nestalo je dakle naših starih prostih glagoljaca, a s njimi nestalo i seoskog kaptula u Belom. Zamjenu jih „prelaxno“, jer za neko vrijeme, popi linašani, al nikad

kršćana, pravih prijatelja naroda, neodvisnih i poštvojni muževa, mudrih glava i dobrih govornika, a takova ćemo predložiti hrvatskim i slovenskim biračem Istre a toplom preporukom, da ih biraju sebi na korist, rodu na čast i spas.

DOPISI.

Sv. Vid Malinska koncem janara 1891. (Konec). U svojih godišnjih sjednica poradieli se nešto gospodarskog oruđa, čita se izvješća, razpravlja se i zaključuje, ali zaključci važniji teško se izvadaju, jer neima podpore od onud, odakle bi morala obilno dolaziti.

Cujemo u ostalom sa radošću, da je broj članova naše gospodarske zadruge za posljednjih triju godina veoma narasao. Po je svakako očit dokaz, da sadruga nepredaje; al tim još nije dokazano, da i zadržari ili u obće otočani u gospodarstvu kako valja napreduju. Sa ono 300—400 komada oplemenjenih voćaka, koje zadruge godimice raspaća med svoje članove il poljodjelce, nemože se ni u toj grani gospodarstva pravo uspjeti. Prije svega, naravski je zakon, da ako voćke iz plodnije zemlje dodju u slabiju, tad nemogu nego krhljavo uspjevati. Nadalje, korenje se istih na dugom putu iskrši i ozliedi, pa i bez toga svaka voćka neljubi istu zemlju. Kojeća će se dakle pravila nevoj poljodjelac držati kod preadivjanja svojih voćaka? Kako će on svoje voćke dalje obradivjati? Ako hoćemo da gospodarstvo razumno gojimo, tad moramo i pametno započeti.

Toliko o voćarstvu. A gdje smo istom sa razboritim ratarstvom, gdje sa stočarstvom, gdje sa konobarstvom? Jako, ali jako daleko! Braćo i gospodo! bez sposobnih sila, bez početne zorne obuke i odgovarajućih joj dobrih primjera, da ne rećemo i materijalnog poštvovanja, gospodarstvo može uz današnje okolnosti samo životariti, ali procvatiti nikako!

Posve je dakle opravdana misao, da bez ratarske škole neida se napredovati. Zamisao o voćarskih podružnicah plemeničica i hvalovredna je, ali bi se ju moralo

u Belom nezatrli staroslovenskog jezika. Ako ga nekji i pomješali hrvatinom, al kako se staroslovenski jezik uvijek rabio u Belom, kako tvrdi i sam Farlati (extra utrumque civitatem Absori et Crepsae ubique ad psalmiodiam et liturgiam, sermo slavonicus adhibetur V. 184), to se on u beljaskoj crkvi i danas ori i ortiče se na vieke toli iz ustiju samih svećenika, koli istih pučana — tib živih naših orgulja, na radost svega ovoga puka. Zato nije poznata naredba biskupa naše pokrajine, koja je uzvitala toliko prašine u učenom svijetu i u prostom puku, niti najmanje ovdje naučila, pače došla nam je uprav u prilog. Naredba naime strogo zabranjuje svaku promjenu, svaku novost (nihil innovetur), zato u Belom, da se o nebi htjelo s vremenom od kojega svećenika, mora ostati u porabi naš slavnih staroslovenskih jezik. Al toga se nije bojati, jer hvala Bogu u zadnje doba oživjeli opet u Belom popi glagoljaci, al „naučeni“ glagoljaci, koji utjavju dohodke bivšeg seoskog kaptula i ovrzaju zdužno pridružene mu vječne misa, a i brišano, rado i veselo žnjaju i njeguju u svojoj crkvi staroslovenski, il kako bi narod rekao „glagoljicu“, tu riedku povlasticu, tu pravu svetlinju našega hrvatskoga naroda.

To je bila sudbina seoskog beljaskog kaptula. Budi i ova crtica krameničem našega međusobnog poznavanja.

dopući. Naši nazori o tom pogledu bit će po prilici sličniji.

Svaka obćina morala bi imati svoju podružnicu, koja bi mogla obradivati i više grana gospodarstva. Školaki vrt, bez kojega po zakonu nebi smjelo biti lađanske obćine, morao bi se sa podružnicom spiliti u jedan te isti; kao što bi morala i odrađivati školska mladež prikućiti se k ostaloj. Novčani prihodi od strane seljaka morao bi odpasti; dapače za naprednije članove, opredjelila bi se godimice kakva mala novačana ili inače nagrada. Člaom mogao bi biti svaki obćinar, a bila bi mu dužnost, slušati poduku, gledati što se radi u vrtu ili drugdje i slijediti dobar primjer. Kavanje podružnice i poduka u gospodarstvu morala bi se povjeriti mjestnim učiteljima, koji su zato bar teoretički sposobni, a nadzor nad podružnicom i ostalo, ostao bi, kao do sada, u rúk h mućice kotarske zadruge. Za dobaru vrtu morala bi se naravno trsit dotična obćina. Trećave pak za poljedelske radnje, napravljene u vrtu tečajem svake godine, podijelila bi kotarska zadrua, a za primjerenu godišnju nagradu ravnanjućim učiteljem odrala bi se svakako starati pokrajina iz svoje školske zaklade. Vodja napokon podružnice morao bi svakoga semestra predati kotarskoj zadrugi račune i izvješće o svojem djelovanju.

To je naše privatno mnjenje, koje predajemo našim prvakom na razmišljanje.

Ljetos morale su sve krčke obćine obnoviti napise na svojim tablah, kako se to državnu zakonom 1869. godine nalaze. Taj nagod dobila je čakako i naša susjedna Dubašnica, koja bez oklijevanja povjeri ovaj put obnovu napisa nekim svojim, ne toliko majstorom, koli reformatorom.

Napje u dvjeh pokrajinskih jezicima glasi, po naredbi c. kr. političke krčke oblasti, n. pr. ovako:

Villaggio: Bogorici.

Comune locale: Dobasnizza.

Diatretto politico: Lussino.

Nel circondario doganale confinante.

Selo: Bogovici.

Mjestna obćina: Dubašnica.

Politički kotar: Lošinj.

U carinsko-pograničnom kotaru.

Nu ovaj zadnji redak hrvatskog teksta pretrpio je žalibože tečajem sgotavljanja skoro potpunu metamorfozu, preobraziv se iz nebuhla u carinsko medjašno područje.

Takav samovoljni prevod i preinaka neke po čudi poznatom prijatelju, te za nekoliko dana eto dekreta c. kr. političke izpostave, kojim se, pokazujuć na hrvatski tekst državnoga zakona 1865. godine, taj postupak strogo zabranjuje, nazivljuć vanoga načelnika zato odgovornim, jer da bi takav prevod imao posve drugo značenje.

Nama u ovoj stvari nije do zakona, već jedino do jezika; pak stoga gledišta opažamo odmah i tvrdimo, da ovaj zadnji prevod odgovara mnogo bolje talijanskom tekstu od onoga, te neznamo u obće kakvo bi drugo značenje mogao imati u ovom slučaju. Pomisljajuć nadalje na današnji razvoj hrvatskoga jezika čini nam se posve smješnim, da za "diatretto" i "circondario" mora da se rabi rič "kotar". Mi svi dobro znamo, da se "diatretto" pretađja sa "kotar"; dočim bi se rič "circondario" po mnenju kompetentne osobe, morala prevesti sa ričju "okružje", buduć da je ista već u porabu naša; tako n. pr. "circondario scolastico" = školsko "okružje". Ali za razliku nekadašnjih sućbenih političkih "circoli" što bi svakeak više manje odgovarale "em "okružje" nebi svakako bila pogreška, ako bi se rič "circondario" prevela sa "područje". Dakle ipak: "okružje" ili "područje" ali nikada "kotar". Napokon gledać na čistoću, znamedo sa stalnoću, da je rič "pograničnom" germanizam, dolazeća od njemačke riči "Grenze". Rabi se doduše kod nas i rič "granica" u značenju talijanske "confine"; ali je zato vazda bolje ako se veli "medja".

Toliko prijatelju za lekciju iz hrvatskoga jezika!

Pogled po svietu.

Trat, dne 11. febrara 1891.

Austro-Ugarska: Izborni pokret postaje tim živahniji, čim se sve to više bližaju izbiri za carevinsko vieće. Njemački liberalci imali su ovih dana sastanak u Beču, na kojem sastaviše

izborni proglaš, u kojem se iztječe za je sadašnje stanje za Niemce povoljnije nepo li bijaše do sada. Niemci se vesele osobito odstupu ministra Dunajevskoga, koji bijaše urministru najodlučniji protivnik velikenjemačkih težnja.

U Českoj stvorili su seljački mladoćeski klub, koj je imao dne 8. t. m. sastanak, na kojem su govorili prvaci mladoćeske stranke. Seljaci toga kluba zaključise, da će se čvrsto držati česknoga državnoga prava.

Centralni izborni odbor za Dalmaciju, sa sjelom u Zadru, razaslao je na svoje pouzdanike okružnicu, te ju i mi donasmo na drugom mjestu, jer vriedi i za naše odnose.

U susjednoj Gorickoj postavila je opozicija jur svoje kandidate, medju kojimi spominjemo na prvom mjestu profesora dra. A. Gregorića — vrlo čestitoga rodoljuba — kao protukandidata g. vitez u Tonklu.

Odbor talijanskoga političkoga društva za Istru imao je prošloga čedna u Brijah sastanak, na kojem se je razpravljalo o predstojećih izborih za carevinsko vieće. Nije nam poznato što su gospoda zaključila, no sudeć po pisanju glasila toga društva, nevlada najbolja sloga u protivničkom nam taboru.

Crnagora: Junački knez Nikola boravio je u nedelju u Trstu vraćajuć se iz Trncezke u svoju domovinu. U kneževoj pratnji bijaše više odličnih Crnogoraca.

Srbija: Protuslavenske novine bacise u sviet inaču viest, da će ministarstvo izjertati iz Srbije kraljicu Nataliju. Tu viest oprovrgavaju vladini listovi.

Bugarska: Iz Sofije javljaju, da će se skorih dana sastati bugarsko-srbska komisija, koja će se baviti sa uređenjem srbsko-bugarskih granica.

Rusija: Austrijski nadvojvoda i naredni priestolonasljednik Fran Ferdinand bijaše u Petrogradu neobično svećano primljen. Njemu na čast priredjuju tamo danomice dvorske svećanosti i vojničke parade. Car Aleksander podielio je nadvojvodu najkriš ruski red, te ga je imenovao vlasnikom jedne ruske konjaničke pukovnije. Ruski časopisi iztječu kako je nadvojvoda učinio vrlo ugodan utisak na rusko obćinstvo.

Francuzka: Dočim se francuzki časopisi veselo posjetu austrijskoga nadvojvode u Petrogradu kao znaku odalećenja Austrije od Njemačke i približenja one prve k Rusiji, motre Niemci nekako nepovjerljivo taj posjet, jer se valjda boje, da bi se mogle zbilja one dvie države posve sprijateljiti.

Italija: U kraljevini viekovitih ministarskih kriza poravnana je napokon posljednja kriza. Sastavljeno je uaine novo ministarstvo Rudini-Nicollera-Luzzatti. Prvi je preuzeo predsjedništvo i vanjske poslove, drugi unutanje poslove, a treći blago kraļjevine.

Razgovor

medju Pierom i Matom poli svetega Jerolima u porečkoj Novojvasi.

Mate. Dobro jutro pokratimo Pero.

Piero. Dobro jutro Bog daj.

Mate. Ma si zarania sejutra.

Piero. Nisam jako ne; odpravja sam se na jeno mjesto, pak sam se ovdje posija da čekam jenega čovika.

Mate. Si proda grozđje ovo lito ili si učinia doma vino?

Piero. Za ono malo ča mi je grād patia, sam učinia doma, jer u Poreču su ga po ni plaćali.

Mate. Nam te ga po niš plaćati, dokle nam ne dojde želiznica; ovaj put u Pazin su došli Francezi, u Kanfanar Ungarezi i Goričani, pak su im ga plaćali kako su sami stili.

Piero. Prija se je svuda govorilo, da došokoro ćemo i mi imati želiznicu; ali odkad su naša gospoda kupili vapore od Cesara, se nezna već niš, a nekoi govore, da te oni učinili, da ju nebudemo imali, jer bi oni bili u gubitku svojih vapori. Zato kad je tako, brzo te biti balotacioni za Beč, pak ćemo izabirati ljude, kojim nije pika na jeziku i da nestoje tamo kako škriami u magazin, dakle ljude iz hrvatskoga partia, zać oni nimaju interesi sa držtvom od vapori.

Mate. Jena, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12. Kako da na turnju tuče jur 12 ur, ter ih nemore biti više 8 1/2 težko?

Piero. Naše ure tuku koliko češ, to je znamenje, da naše komunske stvari gredu nam jako dobro.

Mate. Vero da baš lipo! Turanj je izgubia halju, zvonca nam nezvone već od vajkada, ter da nimamo oči, bimo morali misliti, da smo u Afriki poli Zulu, a ne poli civiliziranih Talijani.

Piero. Nije samo turanj, zronca, crikar i pluvanija, da nam redomice propadaju pod administracijom u Poreču, nego nam sve zapokao gre.

Mate. Neznam pa ča misle s ovim cimitarom, storiš li disenje za ga raziriti, vrgli su nam adicijonal od 70% za to delo, od tega govore, da se je ukasalo 7000 for., drugi govore i još više, pak ča su učinili? Niš. Nego su ništo razkopali i onako pustili kako i bez mruha.

Piero. Ča je briga niku gospodu ni za crkve ni za cimitare, ter oni bi rada razoriti oltare, mrtvace goriti kako i u Italiji i poganštinu uzdignuti.

Mate. Ja vidim, da nam je svaki dan gore; našo komunale su nam Porećani valje valje spravili, oni nam ih siku već nego mi komunisti, mi ako ćemo po njih ovice pasti, moramo po svakoj glavi tzu plaćati; dakle ih oni užjavu za niš, mi moramo stearu na nje plaćati, to nije pravo ni Bogu drago. Sve naše redite se progutaju, a koristi nepoznamo.

Piero. Slabo je tako, ali bit će nam i huje, jer te nam ih prodati ili zapenjati, pak te s vremenom biti onoga poli čije su, jer ja još znam, da su bili vrgli ničije komunale na inkat za dug, pak podeštat je posla svoga sina na nje namitati. Ter vidis, da se nas gleda nisiromašiti, da postanemo njihovi soćali.

Mate. Ma ča upravo ti misliš, da se gre za tim, da se nas usiromaši, da budemo njihovi rubovi, ter oni nam govore "nuestri buoni villanovesi" i da mi nismo Hrvati.

Piero. Dakako da mi smo njihovi "buoni villanovesi" s tim nas drže za norce, bi reka kranjag, samo dokle im pomozemo dati palcu, da nas tuku; smo im dragi, to jest, kad su kakovi balotacioni, da izabiremo ljude proti našoj narodnosti i neprijateljje našega jezika, koji nastoje, da nas sasvim umiste. Nego vidis ono su ljudi politični, a mi jedni seljaci smo neuki, smo kako kopnu, pak nam gule pero po pero, da neskićemo, te sve na jedan put ćemo ostati goli, pa gotovi za njihovi lonce. Kad smo mi spali pod Poreč naš komun je propal materijalno i moralno i dokle smo mi njihovi "buoni villanovesi i amici" mi se nikad nepodignemo.

Mate. Znaš, da sada sam počėja razumiti, da pravu istinu govoris!

Piero. Mi je baš drago. Ali sada od knda te se uzeti sve na jedan put toliki silni beć za sve naše stvari načiniti, kako smo prija govorili, da bi te biti učinili avako lito jeno malo, nebino se bili toliko očutili. Sada nije drugo nego da se prodade finida i komunali, na mjesto da se ih vrže pod rezervu, što su imali jur učiniti.

Mate. Sada poznam i ja kako to gre.

Piero. Ma je još jedna druga. Imamo meistra, a nimamo škole ni kuće za njega; komun špendiva u te svrhu kakovih 130 for. na lito, a odkada je škola od 1873. se je špendalo do priko 2000 for., ter da se je još ča dodalo, bi se bilo moglo uzidati školu i kuću za njega.

Mate. A, bravo su nam poslali Tirolca, da nemore nimalo govoriti hrvatski a našom dicom, da ona nerazumiju njega ni on njih, samo da se malo naućo štogod štiti, da nerazumiju što su ština, da nas sasvim odntrude; a kad bi nam bili malo pravićniji naše govorice, bili bi nam poslali učitelja

da pona naš jezik, da dicit povr ča su štila.

Piero. Da, ter uruk su se tužili naši Novračani, da u školi nije nikakva naspridka; niš ga nemore biti kada dica nerazumiju učitelja ni on njih. Vidis to je današnji dan najveće divljajstvo, koje kod nas vlada.

Mate. Dakle za koga je naša škola?

Piero. A za one četiri krunje u selu, a Dekovići, Verinavari, Kesinovići, Ančiči, Kukei, Zaninzi, Rošini, Stranići neka stoji u tmini kako i dosada.

Mate. Ora sela su malo daleko, pak mislim, da po zakonu nisu dužna svoja dicu u školu slati.

Piero. Istina je, da su nekoga malo daleko, ali za nje bi se moglo narediti, da gredu njihova dica u školu jedan put za dan, ipak bi bolje bilo nego niš.

Mate. Zaludo bi bia trad kada dica nebi razumijla učitelja; jer jedan put kad su Fontanci pitali učitelja za hrvatski i talijanski jezik, im se odgovorilo, da učitelja za dva jezika se nemore dobiti, pak su im poslali Tirolca.

Piero. Dakako, ali konkurs nete odpriti za naša mista i ako učine to, ga raspisu u talijanskih novinah, a ovo hvatne naši izvanjski učitelji nimaju priliko da štiju, pak nemore moliti ni isto. Ali da bi ga raspisali u "Našoj Slogi" bi se ih benj našlo.

Mate. Nasi patroni nete da poznaju "Našu Slogu", jer da je ona od partia hrvatskoga, a Hrvati da su stavili omaržnju medju puk i da oni nemare za naše Istrijanske interese.

Piero. Verujem, da oni vrze iz srđca na "Našu Slogu" zać ona našim ljudem oči otvara, kvareć talijanašem račune, radi česa već od jedan nemore ni po nećta na miru spati. Da ljudi pak od partia hrvatskoga nebrane i nemare za naše interese, to je velika laž. Pomisli si samo, da skoro svi komun, skojima su vladali ljudi od talijanskoga partia, su silno zaduženi i na rubu propasti, dakle ki je poija njihovo imanje, Hrvati ili Talijani? Ki je kriv, da je Vodjan izgubia soldate? Ki je kriv, da je Pazin izgubia škole i soldate nego faantizam talijanskoga partia? Kadi je kasa pupilarska u Poreču, ki ju je izpraznia, Hrvat ili Talijan? Ki je preguta 82.000 for. provincijalnih beći — ako ne Grego Rigo, jeli Rigo od hrvatskoga ili talijanskoga partia? Vidis dakle u kakovom lipom i dobrom stanju je naš komun, u takovom i još goreu su i drugi; zato bi se moglo reći, da je partit talijanski nastojal, da apropsati našo komun, škodli ciloj provinciji, da nas zatere, jer kad čovik osiromaši, već puta mora počiniti stvari nesposodobne za živiti i tako se postane tudjim šćavom.

Mate. Sada znam ča je talijanski partit i kako miri.

Piero. To je istina kako je istina, da smo orđi živi i zdravi, a ki bi bia vridan drugatije dokazati, bih ga štima velikoga muža. Bog!

Mate. Bog Piero.

Luca i Mara.

Luca. Kako j' bilo nedilju lipo u onom mestacu nedaleko Poreča.

Mara. A je, je, draga moja kuma, je. Već neznam ni kad sam vidila onoliko mladi polji večernje. To se zna, da je bia i moj Juro.

Luca. Je i moj Frano i vesel je doma k večeru priša, zać da je bia u lipom društvu i pametnom razgovoru.

Mara. Ni mogja Jurja već nisam davna tako vesela vidila kako sinoć kad se je vratia doma. Da su naši muži progledali, ki njim je prijatelj, a ki neprijatelj, ki za njih dobro misli, a ki slabo...

Luca. I da se već nećo dat pregovoriti ni prevariti, ni pokupiti od nikoga ni za nikakovu stvar na svitu.

Mara. Oni dobro pamete, da su negdi našim ljudem dali pred nekoliko lit tovarica jisti, na ojim sada ga neće.

Luca. A neće se, zaš neće ga bit kemu dat. Svi da su na vas glas rekli, da je bolji "dobar glas" nego "slatan pas" i da ni na svita beći, a kemi bi se njih podkupilo.

Mara. Voli bi življenje izgubiti nego se podkupiti, zaš da je lipše slavno umrijeti nego agramotno živiti.

Luca. Ov put će za ludo poreći "fiducij" oblatat oko njih.

Mara. Po boška, da ki pride k meni, ka sam ženska, ja bi ga smetlom s hiše pomela.

Luca. Pravo biš storila. Fiduciji imaju svoje gradice, pak neka delaju u njih da njim je drago.

Mara. Naši muži se nemišaju u njihove posle, a tako se nimaaju ni onki nase.

Luca. Tako je; neka bude stari gospopadar u svojoj hiši, pak će bit mir i blagoslov božji.

Mara. Poviđa mi je Jure, da vrijo po celoj Porečini, kako i druguda, kuda se naš sladki jezik govori.

Luca. Mora vrijat, kako mi je Franc reka; svojom škodom su se naši muži pameti navadili.

Mara. Da bi bilo tako prej, bi mi i naš kum imali manje duga nego ga imamo, nebi nam tribi adicionala plaćat, bilo bi čuda boljo za nas.

Luca. Bolje i sad nego nikad.

Mara. On dan kad bude pozvan moj Jure, ja ću ga lipo opravit.

Luca. Ču i ja mojsja Franc.

Mara. Ču i druge svaka svoga po svoj Istri.

Luca. Pak ćemo onda, s njimi skupa veselo zapivat: "Još Hrvatska ni propala!"

Luca. Ju mane Maro moja, mane te od sraca oči z glavji skoci.

Mara. Bog moj, da vam se j' to travinjalo, kumo moja?

Luca. Na popijete da me j' muž zapisal, da jas govorim ilirski, a on talijanski, pak se vendar razumemo.

Mara. Morda se je to na Voloskem pripetilo?

Luca. Tako mi se j' trebeda samo sanjalo.

vaša zadaća. Mjestni odbor neka okuplja i uređuje svoje birae, neka ih drži na okupu, neka vodi na izbore. Mjestnomu je odbor* dogovarati se sa susjedom istoga izborništva o kandidatu, kojega bi želili da se u zastupnike bira iz dotičnog izborništva, pa da na vrijeme te želje dojavu "središnjem odboru". Napokon je "mjestnomu odboru" pokupiti pomoćnike onih veleposrednika, koji nebi mogli nikažo glavom poći na biralište, pa te pomoćnike poslati za biralište Zadar središnjem odboru, a za biralište Split, Dubrovnik i Kotor odnosnim mjestnim odborom.

Stanemo li na posao odmah, budemo li radni živo i složno, pobjedu nam nitko otići ne može.

"Središnji je odbor" spravan pripomoći svjetlom i djelom svim, koji bi se s njemu obratili, a pisma je upravljači na predsjednika "središnjeg odbora".

Za političko društvo "Edinost". Predsjedništvo našega društva raspisalo je pozajmni našim rođoljubom po Istri i svud, kamo siže njezin djelokrug posebnim pismom, kojimi ih moli i pozivlje, da sakupljaju i upisuju nove članove za to vrlo važno društvo. Pismu priložen je i posebni arak za upisivanje novih članova i dotične članarize. Mi smo već češće spomenuli u ovom listu, od kolike je važnosti naše političko društvo, pa držimo, da nam toga ovdje ne treba opetovati. Bez toga ili slična društva bila bi nam još težija naša narodna borba u Istri, jer je ono po svojih pravilih znano i dužno predvoditi ili upravljati svaki naš korak u našem javnom djelovanju. Nu toj zadaći može jedva tada posvećena odgovoriti, ako je odasud podupirano savjetom i činom. Dužnost jest dakle svakoga rođoljuba ne samo, da se očlani u to društvo, već da mu pribavi što više članova u svih razredih države puka. Budemo li svestrano i obilno podupriili naše političko društvo, ono će bez dvojbe još bolje ispunjavati svoju zadaću nego li je te do sada činilo. Preporučamo dakle našim prijateljema na početku spomenuto pismo i orke za sabiranje članova.

Iz Kastva pišu nam 11. t. m. Popis pučanstva u našoj občini obavio se posve u redu bez ikakva prigovora ili nerada. S tim popisom možemo biti u svakom obziru zadovoljni jer se pokazalo, da je broj pučanstva od god. 1880 liepo narasao i još smo u ovoj občini bez tudje primjese. U svih županijah narasao je broj obćinarah istim u Škalnici i dolnjem Rukavcu. U Škalnici je god. 1886 kolera mnogo puka pokosila, a iz dolnjega Rukavca izišlo je ih mnogo u Ameriku ili se mnogi nalaze na radnji u tudinji. God. 1880 bijaše u čitavoj občini kuća 2475, obitelji 2534, a obćinara 14.536. Sada se je popisalo 2790 kuća, 2936 obitelji i 15.593 obćinara. Poskocio je dakle broj obćinara u deset godina za 2057.

Kako je poznato ide mnogo našega naroda za dobitkom u susjedna i dalje pokrajine, čak i preko mora. Tako je broj odsutnih uvijek prilično velik. Neznano potanko koliko je sada odsutnih obćinarah a znajući, da ih je bilo 1880 god. 1459, možemo kao stalo kazati, da će ih biti sada oko 1500. Bude li nam moguće javiti ćemo vam broj obćinarah u pojedinih županijah i ostale podatke, da je pribroćite.

Zabave naše čitavnice bijahu ovoga mesopusta vrlo dobro posiećene. Dne 1. t. m. bijahu sve prostorije "Narodnoga Doma" upravo natlačene. Dosta vam budu rečeno, da je bilo kod te zabere priboda 200 fur.

Kod zabave od dne 8. t. m. ne bijaše obćinara kao prvi put, jer bijahu veselice u Opatici. Na Trstu itd. na naš odbor može biti i s tom zabavom, bilo s moralnog bilo s materijalnog gledišta, posve zadovoljan.

Sada su nam nastali ozbiljni dani. Korizma pred vrati a izbori na vratu. Treba nam činiti pokoru i pripravljati se ozbiljno za predstojeće izbore. Nastojat ćemo, da zadovoljimo jednoj i drugoj dužnosti.

Iz Plemjana pišu nam 10. t. m. U našoj občini započelo je živahna izborna agitacija. Kuparaki talijanski šalju svoje agente po selih i kućah ngovarajuć nenke kmete, da glavnoju za talijansku fiducijare. Prvi i glavni agent kuparske gospode jest poznati vam obćinski tajnik, po rodu i jeziku Slovenac, a po mišljenju i radu strastven ilijanac. On pašuje u ovoj občini kao kakav bosanski beg, jer je načelnik samo igračka u njegovih rukah.

Čim je tajnik-načelnik dobio nalog od kotarskoga poglavarstva, da pripravi izborne listine za predstojeće izbore za carevinsko vieće, skrzao je te listine pak je liepo uzeo sobom u svoj stan.

Sriestniji naši obćinari htjeli su pregledati te listine, dotično, viditi da li su uneseni u iste, ali njim to ne bijaše moguće, jer tajnik-načelnik nije izložio listinuh — kako zakon propisuje — u obćinskom uredu, već je drži u svojem stanu. Kad su dakle naši obćinari htjeli staviti u izborne listine, ne bijaše njim to moguće. Neznajući si kako pomoći utekoše se brzojavno c. kr. kotarskom poglavarstvu u Kopru i političkomu društvu "Edinost" u Trstu. Ufamo se, da će politička oblast pozvati na red svemogućega našega tajnika, te da će mu strogo naložiti, da se drži zakona. Neudni li toga, znati ćemo što nam je činiti. I političko društvo "Edinost" imalo bi se toplo zaneti, da se ovako buzbuzirno nekrajzi zakau, te da se na put stane zlorabom jednoga obćinskoga tajnika (Ovo je jur učinilo svoju dužnost. Op. Ured.)

Zemaljski tajnik na hazetskom krasu. Doznajemo iz pouzdana izvora, da su poslala porečka gospoda svoga inžinira na hazetski kras da mjeri i gradi ceste. Nesretan slučaj je hio, da se naši Krašani pripravljaju upravo sada za državne izbore, pak da njim je došao gosp. inžinir baš u neravne, pa će morati sam mjeriti i graditi. Al eto ti nove nesreće! Gospodin Bog nije valja znao, da će doći na kras inžinir zemaljskoga odbora baš u izbornu vrijeme i u zimsko doba; te mu je prikril putave i klance gustim sniegom tako, da g. inžinir neće moći za sada drugo, nego izmjeriti nove ceste, a gradnju će morati pustiti za druga bolja vremena — za koje nove izbore.

Čudimo se doista porečkoj gospodi, da su tako kratkovidna misleć, da su naši Krašani sve sami čuki, koji vide samo po čući, te da neće opaziti što radi danju njihov oćinluk.

Preporučamo našim Krašanom, da si dobro zapamtu kuda će teći nove ceste, koje sada mjeri zemaljski inžinir, jer se bojimo, da će snieg kad se otali, izbrišati svaki trag tim cestam.

Pravica i ravnopravnost u Istri. Iz Bezeta pišu nam, da je tamo uz sve projavje obćinskoga poglavarstva namješćena nova učiteljica za talijanski žensku djecu. Obćina je dobila naime nalog od političke oblasti, da priredi sobu za žensku talijansku školu, jer da je imenovana privremeno učiteljom neka Marija Gherbitz.

Kad je obćina molila za hrvatsku školu, reklo joj se je, da nije u Buzetu ženska škola sistemizirana, i punktum! To se događa kod nas u Buzetu premda imade u hrvatskoj školi preko 170 djece, među kojom je 38 djevojčica, dočim je u talijanskoj školi samo 65 svih skupa. Talijani nebi po zakonu imali pravo niti na dvie učiteljske sile, a imadu tri, dočim bi Hrvati imali pravo na tri, pak imaju samo jednu. Eto, tako se u Istri provadja zakon i ravnopravnost.

Odbor hrv. akad. društva "Hrvatska" u Gradcu s ponosom se toplo zahvaljuje slavnom uredništvom sljedećih novina: "Hrvatska", "Obzor", "Agrarier Tagblatt", "Katholische Dalmacija", "Narod", "Nova Sloga", "Diritto Croato", "Slovenski Narod", "Narodnie Noviny", "Vienne", "Medizinische Zeitung", "Liechtensteiner", "Gospodarski Poučnik", "Gospodarski List", "Časopis českého študentstva", "Katholiki list", "Obćinar", "Tjednik", "Zagrebački Napredak", "Dru", što su tekom prošle godine slala društvu svoj list, što budava, što za po cime. — Za odbor: Ivan I. Grgurević, tajnik.

Iz Opatici pišu nam 10. t. m. Jačeć pripisala je na 10 sati nam sudrojdvojnika Stefana — naš najmiliji gost. Govori se, da će ostati među nami dulje vremena. I drugih gostova nadošlo je ponješto, a katku, da će ih još te doći. Sada nastaju liepi dani, pak će boravak gostovom ovdje ugodniji biti.

Zabava u našoj "Zori" izpala je u nedjelju na obće zadovoljstvo. Mnogobrojnomu domaćem obćinstvu pridružio se i liep broj prijatelja i gostova iz susjednih gradica. Da nije bila isto večeri zabava u Kastvu, bili bi nas bez dvojbe po starom obćinju posietili naši dični Kastavci. S njehom zabave, bud moralnim bud materijalnim, jesmo posve zadovoljni.

Kao vas tako su i nas u ovih stranh iznenadili ovako nagli izbori za carevinsko vieće. Jošte se nezna što kane naši šarenjaci, talijanski te ilirci, no mislimo, da će njim biti uzaludan posao ako bi nam htjeli bilo u čemu smetati. Mi znamo što smo i što tražimo, pak ćemo se poslužiti svimi zakonitim sredstvi, da prestrizujemo bilo koju šarenjačku spriču.

Prvi broj "Crvene Hrvatske" raspisalo je rođoljubno uredništvo u sve krajeve, gdje Hrvati stanuju. List je ugledan i ukusan, a program mu hrvatski, bez itakve

primjese. Mi preporučamo novu družicu našim prijateljema što toplije. List stoji za pol godine for. 2.25. Predplata se šalje upravi "Crvene Hrvatske" u Dubrovnik.

Sl. ravnateljstvu pošta i brzjavna u Trstu do zaauja i ravnanja. Odbor "Hrvatske čitavnice" u Kastvu predaju je dne 1. t. m. na pošti u Kastvu pozivnicu za zabavu pod sljedećim naslovom: Hrvatskoj Čitavnici: Ponte (otok Veglia). Pozivnica stigla je u redu na poštarški uredu u Punit — kako jamči poštarški pečat. No reć bi, da dotičnomu pošto meštru ne bijaše po volji hrvatska čitavnica u Punit. On je naime prekrčio "Ponte" i "otok Veglia" te napisao uz "Retour" — di ritorno* i sljedeće neumjestno i bezobrazno opazke: "A gonizza ante prima di nascer" (na umoru prije poroda) i "Perche è morta" (jer je umrla) pak je sve to zasleo svojim vlastoručnim podpisom.

Sada pitamo mi ovim sl. ravnateljstvu pošta i brzjavna u Trstu: može i smije li koji poštarški činovnik ili pošte meštar otkavo savoljno čarati po poštarških pošiljkah — a ako nemôže, i ne smije, hoće li dotičnomu gospodinu dati lekciju, kakva ga ide? Idemo da vidimo!

Novacine u Istri. C. kr. namjestništvo u Trstu javlja, da će biti lietus novacine u Istri sljedećih dana: U Kopru dne 11., 12., 13. i 14. marća; u Piranu dne 16. i 17. marća; u Podgrađu dne 13. i 14. marća; u Pazinu dne 16., 17., 18. i 20. marća; u Buzetu dne 21., 22. i 24. marća; u Buñah dne 20. i 21. marća; u Poreču dne 23. i 24. marća; u Motovunu dne 31. marća, 1. i 2. aprila; u Puli dne 31. marća, 1., 2. i 3. aprila; u Rovinju dne 4. aprila; u Labinu dne 6. i 7. aprila; u Voloskom dne 9., 10. i 11. aprila; u Krku dne 13., 14. i 15. aprila; u Cresu dne 16. aprila; u Losinju dne 20. i 21. aprila t. g.

Patnaest milijuna vojnika Po najnovijih podacih imade ovih pet glavnih erpskih veleila ovoliko vojske u miru i u ratu. Stajajuć vojska: Njemačka 520.000 sa 2.364 topova, Austro-Ugarska 355.000 sa 730 topa, Italija 262.000 sa 828 topova, Francuska 547.000 sa 2.880 topova i Rusija 800.000 sa 2818 topova. Prama tonu ima trojni savez 1.370.000 momaka i 3.972 topa, prema 1.347.000 momaka i 5.768 topova francusko-ruskih. Još znatiji bivaju ovi brojevi, ako im se doda i ostala vojska. Francuska 1.500.000 momaka redovne i rezervne 1.700.000 teritorijalne vojske sa ukupno 3.200.000 momaka. Rusija 1.180.000 momaka redovne, 532.000 rezerve, 193.000 posebnih četa, 154.000 kozaka, 33.000 pograničnih stražara, ukupno 2.392.000 momaka. Trojni savez ima dakle 4.937.000 momaka prema 5.990.000 francusko-ruskih. Doda li se tomu svemu još: zemaljska obrana, za koju nam kod Njemačke i Rusije nedostaju podatci, a iznosi kod Austro-Ugarske 445.000 Italije 1.630.000 Francuske 900.000 momaka, pa se uzme za Njemačku i Rusiju okrugli broj 2 milijuna, tad izlazi, da ovih pet veleila mogu u najvećoj nuždi na noge dići 15 milijuna vojnika.

Različite vesti.

Izbiri fiducijara imadu se obaviti u kraćem roku, al ipak neimamo glasa iz pojedinih obćinah Istre za kada su uređeni ti izbori.

Od privatne strane doznajemo jedino za obćinu Kopar, koja biva 4 fiducijara, da je izbor uređen za 20. t. m. U toj občini bit će teška borba, jer su izvanjski obćinari u čakoh kuparske gospode i jer kuparćini, koji imadu samo pedelj zemlje na vanjšini, glasuju za izvanjskim obćinim. Bilo bi vriedno zaviriti u one izborne listine, to u listine za gradske birae, pak ustanoviti koliko obćinara glasuje po dva puta t. j. sa izvanjskim i grad-kim biraci.

U ostalom ako i čeka naše obćinare teška borba u onoj občini, nesmiju zdvojiti pak prekriti ruke, te čekati što Bog daće i sreća junacka. Kod posljednjih izbora zadali su naši obćinari talijanskoj podpi silne potkranje, a budu li sada stajati i stalni, moglo bi biti te potkranje više.

Molimo naše prijatelje u svih obćinah, da nam čim prije dojavu dan izbora fiducijara a uspjeh izbora brzojavno, gdje možemo tako.

Izborni pokret za Dalmaciju. Središnji izborni odbor u Zadru bio je vidje, svojom rođoljubom po Dalmaciji sljedeću dužnost, koju preporučujemo i našim prijateljema u Istri, da se po njoj ravnaaju i da ju za naše odnose upotrebe:

Velečastni gospodine! Razpisani su izbori zastupnika u carevinsko vieće za ovaj razdobje od šest godina. Kad proslavimo, da u Dalmaciji neima nego jednog člana, uz to da je svijest narodna razbunana i narodna stvar prilično utvrđena, mogli sumnjati o izpadku ovih izbora. Ali nesmijemo sobi zatajiti, da stari naši dušmanin i ako oslabljen jako, žive i daje posilio i mota se, eda bi produljio svoj život. To nas svjetuje na veću opreznost i na složni rad: bude li toga — kao što hoće — nije nam se bojati.

Da započnemo rad, po starom obćinju, potrebni saborski zastupnici u Zadru ustanovimo se kao "Središnji izborni odbor". Ali nemozemo na ništa bez pripomoći iz dotične obćine, niti bi hutio što konačno ustanoviti bez dogovora sa pojedinih krajev.

Treba dakle, da se u dojednoj občini ustroj mjestni izborni odbor, a to je

Književnost.

Pučka knjiga za moralno-ekonomičnu prosvietu naroda. Sada, kad se kod nas, Bogu hvala, pučka prosvieta širi do najzabavnije kućice; sada kad tezak ne čami više u neznanstvu, jer mu se osveta otvaraju pučke učionice, u kojima može opriti najpotrebitije znanje, sad je vrijeme da se i nauč za moralno-ekonomičnu poboljšanje naroda sve to većma širi, i da se o njemu svima silama bavimo, kao o našem jedinom životnom pitanju, koje će nas od siromaštva prepodrići, moralno i umno podići. Kao što društvo, sv. Jeronima* i "Matica Hrvatska" u ovom djelokrugu donasaju mnogo za obću prosvietu objelodanjem korisnih knjiga, tako podpisani, podupiran od rođoljubnih patriota utemeljuje: pučku knjigu, za moralno-ekonomičnu prosvietu naroda. Namjera je podpisanoga, da objelodani dvomjesečnu knjižicu od 64, stranica, u kojoj će se prostim pučkim jezikom opisati kakovu moralno-ekonomično-poljodjel-sku monografiju; a pojedina će knjižica stajati samo 10 novčića, da je svak nabavi bude mogao.

Predbrojnici za cijelu godinu plaćaju unapried 50 novčića, a primati će franko knjižice.

Podpisani se e toga obraća svim onim, koji liče na srcu prosvieta i moralno-ekonomično poboljšanje naroda; onima, kojiim jadi i nevolje našega naroda nesu

puka fraza, da se živo zauzmu na korist novoustrojene pučke knjige; i da se koliko više predbrojnika pridruži.

Podpisani se nada da nijedan domorodac neće uzkrčiti toli malašnu svotu, eda postane predbrojnikom „pučke knjige“, a spisateljima moralno-ekonomično-poljodjeljskih knjižica preporučuje, da ga zgodnim radnjama pomognu u ovom toli važnom djelu.

Dudu li občine, raznovrstni uredi, samostani i društva, pak župnici, učitelji i posjednici podupirali pučku knjigu, stavno je da će ona na brzo postati korisna narodu.

Prva će knjižica izći dojučinje mjesecem; a novi sa predbrojnu šalju se uredniku pop E. M. Vasio, urednik i vlastnik „Pučke knjige“.

Neuku nauka.

Ob uzgoju predivnog bilja.

O lanu i konoplju.

Piše Nikola Vezčić.

A. Vaznost lana i konoplje.

(Dalje.)

3. Lan i konoplje prema pamuku.

Nije davno, što je ušlo u trgovinu i pamučno platno, koje danas tkaju po cijelom svijetu u bezbrojnih tvornica. Ono je na oko ljepše i cijenije, a u trgovini ima ga toliko, da u svakom velikom dućanu ide na stotinu svežanja pamučnoga platna, tek jedan svežanj lanenoga.

A što je to pamuk? U posve toplih predjelih južnog naha raste jednogodišnja biljka, na kojoj raste vrlo mnogo strućaka (tobolaca). U njih njezinih strućkih nalazi se zrnatost sjeme, zavijeno vlaknatom, kratkom i finom pahuljom. Kada strućci (tobolci) dozriju, otvore se, a pahulja raste u vis.

Tu biljku goje u spomenutih predjelih u velikom mnoštvu. Čim strućci (tobolci) dozriju, sabiru ih i nose u tvornice, od tuda pak predju ili gotovo platno razazilju po cijelom svijetu. Budući da te pahulje od godine do godine vrlo mnogo urodi, a i posao oko nje nije velik, za to je pamučno platno vrlo ciono i mnogo cijenije, nego platno laneno ili konopljeno.

No reci će tko god: pa kada tog pamuka dotiče za potrebu svega svijeta, ta čemu se naučiti oko uzgoja lana i konoplje, koje je tako tegotno i malo koristno? Zar nije bolje gojenje lana i konoplje posve napustiti, ili je proizvoditi samo toliko, koliko će doći za kućnu neabhjezivu porabu, a drugo sve činiti od cijenijega pamučnoga platna, koje je prem slabije, ipak za polovicu cijenije od lanenoga?

Istina je, da se u nas, pa po istih selih, uvlači običaj, nositi odielo osobito žensko, od kupovnog pamučnog platna. Danas će malo gdje viditi odielo, osobito suknje, od jakoga lanenoga ili konopljenoga platna. Mjesto jakih i trajnih suknja vidiš malne studa pamučne, koje traju malo, a i vjetar bi ih mogao od tiela odmaknuti. I iste košulje počimlju već po selih nekih predjela nositi od pamučnoga platna. Ali upitaj se, da li je bolje takovo platno, ma da i je cijenije? Nosi li ga troja žena barem treći dio vremena, što bi ga nosila, da je laneno ili konopljeno?

Kao što ona, tako će svatko reći, da se pamučno platno ne može nikako aravniti sa lanenim ili konopljenim.

Za pamučnim leto samo oni, što neznaju računati, ili oni, koji su posve siromašni, te si nemogu pribaviti lanenoga. Razlog, zašto se toliko pamučna platna proizvođa, jest taj, što ljudi premalo goje lana i konoplje, a k tomu i sa tom melicom ne znadu ga gojiti kako valja. Zašto se trgovci više toliko oko lanene i konopljene predje? Oni ju skupljaju za tvornice drugih predjevalja i na njoj mnogo dobiju, jer liepo predivo tvornice skupo plaćaju; a uza sve to tužo se, da ne imaju dosta materijala i da nemogu izpuniti zahtjeve trgovaca, jer da često neimaju što prešiti. (Sljediti će).

Listnica uredništva.

Gosp. A. K. u Z. Pročitali smo Vas sastanak al ga pročitati nemožemo, jer je u jedan strane privatne i osobne naravi, a s druge pokazuje nam tamošnje Vaše kukavne odnose, čega nemožemo a interes naše zajedničke stvari još više razgađivati. Pišite nam radije ob ovom, što bi naše čitatelje oskoleli i zadobiti moglo za skupna nam komovinu. Sidačan ođdar!

Izdavatelj i odgovorni urednik M. Mandić.

Gosp. dopisniku iz Opštje, Pričuili smo sve u uredu i općeribiti ćemo po crviljivosti u svoje vrijeme. Da ste nam zdravo!

Listnica uprave.

B. J. Trst for. 10. R. F. Malinica (oglas) for. 3. R. F. Foina for. 3. Z. M. M. Marja Histria for. 5. P. A. Regud for. 2. M. M. Dreneta for. 4. Cit. Sežana for. 2. S. A. Bahinec for. 2. V. dr. A. Djakovo for. 5. S. F. Kopar for. 7. G. I. Kašćeraga for. 5. B. T. Pula for. 2. C. Krv for. 2. Cit. Lošinj for. 5. V. P. Metlika for. 2. P. M. Salkan for. 2. S. F. J. Sajnjerica for. 5. R. G. Rieka for. 5. M. G. Stariograd for. 5. G. J. Delnice for. 2. Bratimstvo Volosko for. 5. T. V. Volosko for. 4. Zora Opštija for. 2. S. A. Fontane for. 3. H. M. Djakovo for. 5. K. A. Dobrinj for. 2. S. F. Bačve for. 10. S. O. Cit. Vel. Gorica for. 2. S. O. dr. VI. Sisaak for. 4. (redačan ođdar). P. I. Grizane for. 2. A. O. S. Rieka for. 2. S. A. L. Rieka for. 5. C. J. Sušak for. 2. S. A. Zagreb for. 5. Cit. Ljubljana for. 6. T. V. Karlova for. 5. Cit. Postojna for. 5. P. dr. J. Senj for. 9. Cit. Križevci for. 2. S. O. dr. J. J. Djakovo for. 5. S. P. L. Lini for. 2. L. S. Opštija for. 2. K. S. Q. Lošinj for. 5. P. A. Bakarac za Hrtje i sebe for. 10. Z. A. Trst for. 2. E. A. Trst for. 2. Hr. S. Sela for. 2. S. O. D. Sela for. 5. Cit. Stariograd for. 5. R. F. Lembach for. 2. Cit. Kastar for. 1. (oglas). Cit. Jaska for. 2. S. O. D. D. Varadina for. 2. S. O. Cit. Kastar for. 5. Cit. Tolmin for. 2. S. O. M. Draškovec for. 2. Cit. Senj for. 1. S. O. Cit. Zupanje for. 2. Cit. Krapina for. 3. G. F. Petrovaradin for. 2. Cit. Rieka for. 3. S. O. Cit. Pula for. 2. S. O. I. u C. Vodnjan (oglas) for. 2. Plov. Zbandaj for. 2. F. dr. J. Porri for. 2. S. O. Cit. Gorica for. 2. S. O. S. L. A. Sela for. 5. K. M. Kopar for. 5. H. F. Loran for. 5. G. I. Beram for. 2. S. O. P. N. Beseč for. 1. 2. P. E. Karolja for. 4. S. O. T. F. Antipanja for. 2. S. O. Cit. Klanjec for. 1. S. P. Kanfanar for. 2. S. O. Samostan Trsat for. 5. S. A. Puelho for. 4. S. O. Cit. Trst for. 5.

Javna zahvala.

Prigodom moje dvadesetpetogodišnjice primih od svih strana toliko pismene i brojavo srdačne čestitke, da mi s najboljom voljom nije moguce, na svaku se napose zahvaliti. Budi mi dakle dozvoljeno, ovim putem najsrdačnije i najiskrenije blagodariti svim slavnim društvom i svim uglednikom, koji su me počastili svojim pozdravom, te svim milim prijateljima, koji su se mene u ovoj egodi bratski sjekli. Osobito zahvaljujem slavnog pjevačko-glasbenom društvu „Velebit“ za priredjenje i dičnom gospojinskom sboru za sudjelovanje kod svečanog koncerta.

Gospić, 18. jenara 1891.

F. S. Vilhar.

Marijaceijske pišale

proti zatepljenju. (Pilulae laxantes mariae). Proste škodljivih tvarina, ugodno sredstvo kod teškog probavljenja, zatepljenje te usljed tega nastalih obćeljihosti, zaradi kojih se mnogobrojno puta liečničke pomoći traži. Gotovo i ublažujuće djelovanje bez kručanja i boli. Pažaj utimatu zaštitna zamka jamči pravo kručilja. Ciena školjki 20 vrc., zaboji sa 6 školjki: 1 for. Ako se norac uspred pošalje stoji jedan zaboj sa prostom dostavom samo for. 1.20, dva zaboja for. 2.20, tri zaboja for. 3.20. Liečnikar G. BRADY, Kromeriz (Moravska). Vrat tvarine jest naznačena. — Prodavaju se u svih liečarnah. 4-10

Resno svarilo

do vseh, ki nemajo še police

boditi glede pridobitve posojila, ali pa kot volilo svojoj družini (police je namred iste vrednosti kot gotov denar), posebno ugodna za zadolžene lišne posestnike i posestnike zemljiš, ker ob priliki nenadejane smrti zasotli po izplaćanju zavarovano glavnice zadobe posestovno neobremenojeno; izmenitna za noroposćenice, ker je moči brospregovno zavarovati skćonka in otroka; slednji porabljava za kćerovo ni depozit pri trgovskih drugih i najsigurnije osiguranje. Polica za zavarovanje na življenje za veš slučaj najgolevaja, najvrjednija in najboljša načelizer kapitala in in jer je dati prednost pred vsemi kručiljicami. 17-25

Kako in s katerim načinom je najljepše dobiti to police, porev usmeno ali pismeno, povsem diskretno i kručilja.

Assecuranz

Ober Inspektor „Klein“

Wien, II. Ob. Donaustrasse 59; 3—5 ure.

Bresplaćna pojaščila i vseh hipotekarnih i a zaderah osobnoga kredita.

Lutrijski brojevi

Dne 7. februara

Trst	25	75	31	11	7
Linc	70	75	30	73	38
Innsbruck	13	88	27	2	24
Budapest	20	23	76	52	64

Dne 4. februara

Prag	19	54	61	80	53
Lavor	63	36	76	1	60
Hermannstadt	19	45	42	7	59

Put u Ameriku

ZA NEW-YORK, CHICAGO, SAN FRANCISCO, I OSTALE GRADOVE NORD AMERIKE BUENOS-AYRES, MONTEVIDEO i ROSARIO DI SANTA FE.

Izdaju direktne biljete

Mate Šverljuga Vinko Šverljuga FIUME FUZINE.

Mate Pollich

TRST Piazza Negozianti br. 2. 9-52

Krasne uzorke za privatne naručitelje

Jošte naručene knjige uzoraka za kručaje nefrakirano i uz vlakaz od 20 for., koji će se nakon ovršene naručbe aručati.

Tvari za odjela.

Peruzien i Dosking za visoko svćećenstvo; propisane stvari za C. k. činovnike uniforme, te za veterane, vatrogasce, sokolake, litre; suknje za biljari i igraće stolove, lodem i nepromotne i loračke kapute, stvari koje se pere. Plaid. — putničke od 4-14 ud. Tvo dieh kupiti jeftino, postaviti trajne, čisto vnašne suknje stvari nipošto jeftino cunje, itono ih posud udaju, te ječa podnose kručajke traskere, neka se očrati za

IV. Stikarofsky-a u Brnu.

Veliko skladište sukna Austro-Ugarako.

U mljevu stalnom skladištu u vrednosti od 7 milijuna for. a v. te u svojoj svjetskoj poslovanju i-ot pojmljivo, da preostane mnogo odrezaka; svaki rukomno mlječi čovjek mora zamisliti, da se od tako malenih ostataka i odrezaka nemogu postati uskorak jer nabi uz koju stotina narućala uskorak u kratko nista preostalo, to je ono mljed toga prava aliparaja, kad trduka sa suknom objelodanjaju uskorke odrezaka i ostataka, te sa u takovih slučajevih odreći uskorak od komada, aiposto od ostataka; nekako takovog postupanja jesu bijelodane. — Odreći, koji se nepodajaju, zamjenjuju se u po-vrat novac. Kod narućbe treba navesti boje, daljinu i cian.

Posiljke jedino sa postarsko posnetje preko 10 for. frivako. 1-24

Dopisaje u sjemacstvu, majlarstvu, čokstvu, poljotku, kaljarstvu i fraceškom jeziku.

J. PSERHOFERA

liekarna u Beču, Singerstrasse broj 15.

zum goldenen Reichsapfel.

Kričistilne kručilje, nekda imenovane univerzalne kručilje, poznate kod domaću sredstvo proti rakašanju.

Jedna školjka sa 16 kručiljicami stana 21 kr., jedna zavitek šestih školjki 1 gld. 5 kr., pri nefrakiranoj posiljavi po povzetju 1 gld. 10 kr. Ako se denar napred pošlje, ni treba plaćati porto. In stano: 1 zavitek kručilje 1 gld. 25 kr., 2 zaviteka 2 gld. 30 kr., 3 zaviteki 3 gld. 35 kr., 4 zaviteki 4 gld. 40 kr., 5 zavitekov 5 gld. 50 kr., 10 zavitekov 9 gld. 10 kr. (Manj, kod jeden zavitek se no pošilja).

Prosimo, da se izrečno zahteva

„J. Pserhoferjeve kričistilne kručilje“

in pastiti je, da ima pokrov vsako školjke isti podpis J. Pserhofer u rdećih pismenih, katterega je videti na navodila za porabo.

Balzam za ozeblina J. Pserhoferja 1 posodka 40 kr., prosto poštnine 65 kr.

Trpotčev sok, 1 steklenica 50 kr.

Amerikansko mazilo za trganje i posodka 1 gld. 20 kr.

Prah proti potenju nog, školjka 50 kr., poštnine prosto 75 kr.

Balzam za goitanec, 1 steklenica 40 kr., poštnine prosto 65 kr.

Zivljenska esenca (Prahke kapljice) stekleničica 22 kr.

Angležki čudežni balzam, steklenica 50 kr.

Fijakerski prašek, 1 školjka 35 kr., poštnine prosto 60 kr.

Tanokininska pomada J. Pserhoferja, pospešajo rast las, školjka 2 gld.

Univerzalni plašter prof. Steudela, posodka 50 kr., poštnine prosto 75 kr.

Univerzalna čistilna sol A. W. Bullricha, izvratno domaću sredstvo proti posledicam slabo prebave, 1 zavitek i gld.

Razven imenovanih izdelkov dobraje se še druge farmaceutične specialitete, ki so bile po važih austriljskih časopisih omanjene. 8-12

Razpošiljanja po pošti vrše se točno, a treba je denar poprej doposladi; večja naručila tudi po poštnem povzetju.

Pri dopisiljavri danarja po poštnje nakaznici, stane porto došti manj kakor po povzetju. 12-12

Unio catholica

zavod za uzajemno osiguranje Skoda, u Beču (I. Bäckerstrasse 14)

dozvoljen ministarskom naredbom od dne 28. februara 1889.

Z. vod osiguranava:

Pokretan i nepokretan posjed profi škodam od požara, striele i eksplozije. Za takovo osiguranje jamče uzajemno pri uzajemno osiguranjavajči zavodu, koji su članovi diehtbenog društva uzajemnih osiguranjavajči društva Unjed saveza za uzajemno osiguranjavajči zavodu moži „UNIO“ poduzeti osiguranja u najvećjoj vrednosti, te daje na temelju toga saveza osiguranjam najveće jamstvo i sigurnost. Svakogodišnjaj viru razdieljeni će se medju osiguranje.

Ovaj zavod nreo je takodjer nova, do sada nepoznatu vrstu osiguranja s t. j.: Osiguranje crkvenih zvanara proti razbitju li razpaknjanju. U ovc struku spadaje ono škoda, kojih nien posledice požari, već koji nastaju usljed bilo kojih drugih razloga. E sudjelovanje kod te nove osiguranjavajči pravke poravnai sa ponajpreje eg. crkvenaj predstojećaj. Posrednje „UNIO“ takodjer kod svih uzajemnih osiguranjavajči društva:

osiguranje na život i proti nezgodam.

U poslu osiguranja neka se izvodi obćinstvo obratiti na glavno zastupstvo u Trstu ili na pojedine njegove zastupnike, koji će biti imenovani u gradovima i obćinama. Zastupanje u pokrajini izvrše se poštnim i posudniam osobam, koje neka se usmeno ili pismeno obrate na podpisane glavne zastupstva.

TRST, mjeseca julija 1890.

Glavno zastupstvo zavoda „UNIO CATHOLICA“ u Trstu

za Primorje (Istra, Trst i Gorica) i Dalmacija.

M. MANDIĆ.

Tiskara D olenc.